

הא דקתני פטור הוא מטעם אחר, משום דבעי זיוני, שלא תייג את הזינין בתגים, ולא נגמרה עדיין מלאכת הכתיבה.

הא דקתני חייב, מיירי דלא בעי זיוני, שגמר בכך את כל הכתיבה.⁽¹⁾

שנינו במשנה: כתב אות אחת אלא שכתבה בצורת נוטריקון שאות אחת מציינת מילה שלימה.

רבי יהושע בן בתירה מחייב, והכמים פוטריין.

אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן זימרא: מניין ללשון נוטריקון שהיא מן התורה?

שנאמר אצל אברהם: "כי א"ב המרין גויים נתתיך". "אב המון" נוטריקון:

אב נתתיך לאומות, בחור נתתיך באומות, המון חביב נתתיך באומות, מלך נתתיך לאומות [כדכתיב "נשיא אלהים אתה בתוכנו"], ותיק נתתיך באומות, נאמן נתתיך באומות.⁽²⁾

רבי יוחנן דידיה אמר: מכאן לנוטריקון מן התורה: "אנכי" שבעשרת הדברות הוא נוטריקון: אנא, נפשאי כתיבת יהבית. שהקב"ה אומר: אני בעצמי נתתי תורה כתובה.

בזה תיקון חשוב, שבשביל טעות של אות אחת אין איסור להשהותו.

1. בפשוטו הכונה לחלק בין אותיות הצריכות זיון [שעטנ"ז ג"ץ] לאותיות שאי"צ זיון, וכן הביא בספר התרומה [סי' קי"ד] בשם ריב"א. ולפי"ז משמע דבלא תיוג אין ע"ז שם אות כלל ונפ"מ לגט שיפסל אם לא תייג האותיות שצריכות תיוג.

ובעל התרומה חולק עליו דכונת הגמ' לחלק בין אם רוצה לזיין האותיות או לא ושניהם מיירי באותיות הצריכות זיון [ומדויק לשון הגמרא "הא דבעי זיוני" ולא קאמר הא באותיות הצריכות זיון] דבאמת הוי שם אות עלה גם בלא זיון אלא שאם היה בדעתו לכתוב בדיוק ובהכשר עם התגין אינו חייב עד שיזיין כי לגבי ידידה לא הוי נגמרה מלאכתו בלא זה. וכ"פ הרשב"א והריטב"א.

והוכיח בעל התרומה כן מהא דאמרינן לעיל דנטלו לגגו של חיי"ת ועשאו שני זינין, והרי חסר בשני הזינין תגין ואמאי חייב, אלא ודאי דהתם מיירי שאינו רוצה לתייגם ולכן הוא חייב

גם בלא זיון. ובקהלות יעקב סי' מ"ח כתב ליישב דברי הגמרא הנ"ל אף לשיטת ריב"א שאעפ"י שהתגין הם חלק מצורת האותיות מ"מ כשמגיה ספר שהיה כתוב בטעות חיי"ת ועשאו שני זינין הרי גם בלא התגין כבר יצא מכלל ספר שאינו מוגה שהרי הקורא קורא כדרכו בלא שיבוש ומותר להשהותו, ומשום כך הוי כתיבה חשובה לחייב עליה, אבל בהך דמתניתין דלא מיירי שהיה כתוב בטעות אלא שנתכוין לכתוב עתה חיי"ת ועלה בידו שני זינין הרי לא תיקן בכך כלום שגם קודם כתיבתו לא היה איסור להשהותו שרק כשכתוב בשיבוש אסור להשהותו ולא כשחסר איזה אות, כי הקורא אינו עלול לטעות בשל כך. וממילא אי אפשר לחייבו רק על עצם הכתיבה והרי כיון שאין בו תגין לא נשלם צורת האותיות ולכן הוא פטור.

2. רש"י פירש בכרכות [ט ב] דותיקין היינו אנשים ענוים ומחבבין מצוה, וכן באברהם מצינו שהיה עניו, שנאמר "ואנכי עפר ואפר", ומחבב מצוות שנאמר כי ידעתיו למען אשר יצוה". וגם